

Додаток до листа ДПС

№916/2/99-00-21-03-02-02 від 25.08.2025

«Ситуація: Стосовно функціонування відділу з оформлення ліцензій, який здійснює прийом звернень за телефоном 044 273 31 39.

– Відповідь про відмову або інше рішення щодо заяви не надходить у кабінет платника податків.

– Телефонні дзвінки не приймаються: лише після численних (понад 40) спроб вдається додзвонитися. Оператори повідомляють, що передзвонять, але зворотного зв'язку не надходить.

– 10.07.2025 р. було подано заяву на продовження ліцензії, однак станом на 30.07.2025 р. не отримано ані витягу, ані жодної офіційної інформації щодо її розгляду.

Питання 1:

Які дії слід вжити платнику податків та уповноваженій особі (бухгалтеру) в ситуації затримки розгляду заяви на продовження ліцензії та відсутності офіційної інформації з боку контролюючого органу?»

Відповідь:

Частиною 7 статті 43 Закону України від 18 червня 2024 року № 3817-IX «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилятів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального» (далі – Закон № 3817) визначено, що орган ліцензування зобов'язаний прийняти рішення про надання або про відмову в наданні ліцензії на право провадження відповідного виду господарської діяльності у такі строки:

1) не пізніше 20 робочих днів з дня одержання від заявника заяви про отримання ліцензії на право виробництва спирту етилового, спиртових дистилятів, біоетанолу, алкогольних напоїв (крім малих виробництв дистилятів, малих виробництв виноробної продукції, малих виробництв пива), тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, пального, на право вирощування тютюну, на право ферментації тютюнової сировини, на право оптової торгівлі паливом за наявності місць оптової торгівлі, роздрібної торгівлі паливом, зберігання пального;

2) не пізніше 10 робочих днів з дня одержання від заявника заяви про отримання ліцензії на право виробництва алкогольних напоїв (для малих виробництв дистилятів, малих виробництв виноробної продукції, малих виробництв пива), на право оптової або роздрібної торгівлі алкогольними напоями, тютюновими виробами, рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, на право оптової торгівлі паливом за відсутності місць оптової торгівлі паливом, на право зберігання пального виключно для потреб власного споживання та/або промислової переробки.

Відповідно до статті 8 Закону № 3817 орган ліцензування не пізніше наступного робочого дня за днем прийняття рішення про надання або про

відмову в наданні ліцензії на право провадження відповідного виду господарської діяльності:

1) вносить відомості про надання ліцензії на право провадження відповідного виду господарської діяльності до Єдиного реєстру ліцензіатів з виробництва та обігу спирту етилового, спиртових дистилятів, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини та рідин, що використовуються в електронних сигаретах, або до Єдиного реєстру ліцензіатів та місць обігу пального та направляє заявнику витяг з відповідного реєстру в електронній формі у порядку, визначеному статтею 42 глави 1 розділу II Податкового кодексу України (далі – ПКУ);

2) направляє заявнику рішення про відмову у наданні ліцензії на право провадження відповідного виду господарської діяльності в електронній формі у порядку, визначеному статтею 42 глави 1 розділу II ПКУ, із зазначенням підстави відмови.

У разі ненадання органом ліцензування протягом строку, передбаченого цією частиною, заявнику витягу, передбаченого пунктом 1 цієї частини, або рішення, передбаченого пунктом 2 цієї частини, наступного робочого дня після спливу зазначеного строку в органу ліцензування виникає безумовний обов'язок внести відомості про надану ліцензію до відповідного реєстру, без прийняття рішення про надання ліцензії на право провадження відповідного виду господарської діяльності.

Заявник набуває право на провадження виду господарської діяльності з дня внесення органом ліцензування відомостей про надану ліцензію на право провадження відповідного виду господарської діяльності до Єдиного реєстру ліцензіатів з виробництва та обігу спирту етилового, спиртових дистилятів, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини та рідин, що використовуються в електронних сигаретах, або до Єдиного реєстру ліцензіатів та місць обігу пального, або з дня, наступного за днем виникнення безумовного обов'язку внесення органом ліцензування відомостей про надану ліцензію на право провадження відповідного виду господарської діяльності до зазначених реєстрів.

За порушення строку, передбаченого цією частиною для прийняття рішення про надання або про відмову у наданні ліцензії на право провадження відповідного виду господарської діяльності, посадові особи органів ліцензування несуть відповідальність, встановлену законом за порушення вимог законодавства у сфері надання адміністративних послуг.

Рішення, дії чи бездіяльність органів ліцензування, їх посадових (службових) осіб можуть бути оскаржені в адміністративному порядку, передбаченому ПКУ, або в судовому порядку.

Шкода, заподіяна фізичним особам, фізичним особам - підприємцям або юридичним особам рішеннями, діями або бездіяльністю органів ліцензування, їх посадовими (службовими) особами, відшкодовується у встановленому законом порядку.

Крім цього, повідомляємо, що посадові особи податкових органів, діють виключно у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією та законами України.

«Ситуація: 31.05.2025 року було здійснено поставку товару А за ціною 1000 грн, сума ПДВ склала 200 грн, таким чином загальна сума становила 1200 грн. Оплата за товар на вказану дату ще не надходила, але 01.06.2025 року сторони уклали додаткову угоду до договору поставки, відповідно до якої вартість товару була збільшена до 1500 грн, сума ПДВ склала – 300 грн, таким чином загальна сума становила 1800 грн. У той же день, 01.06.2025, було складено акт коригування ціни. Кошти надійшли 25.07.2025.

Питання: *На яку дату має бути складений розрахунок коригування в цій ситуації?»*

Відповідь:

Постачальник на дату виникнення податкових зобов'язань за операцією з постачання товару (на дату першої події, визначеної відповідно до пункту 187.1 статті 187 розділу V ПКУ; в описаному випадку – на дату відвантаження товару) повинен скласти відповідну податкову накладну, виходячи із вартості поставленого товару, визначеної у договорі.

Якщо після відвантаження товару покупцю та до дати здійснення оплати покупцем відбувається перерахунок, внаслідок проведення якого вартість такого товару збільшується, то постачальник повинен скласти і зареєструвати в ЄРПН розрахунок коригування до податкової накладної, складеної за операцією з постачання товару. Такий розрахунок коригування складається постачальником на дату здійснення покупцем оплати за товар (у разі оплати повної (перерахованої) вартості товару).

«Ситуація: Щодо нового критерію пов'язаності осіб з 2025 року відповідно до підпункту 14.1.159 Податкового кодексу України: «Вартість продукції (товарів, робіт, послуг), придбаної юридичною особою - резидентом в іншій окремій юридичній особі - нерезидента або окремого іноземного утворення без статусу юридичної особи (в тому числі у нерезидента, який провадить господарську діяльність через постійне представництво на території України) протягом календарного року, становить 75 і більше відсотків вартості продукції (товарів, робіт, послуг), придбаної такою особою у всіх нерезидентів, за умови що сума таких операцій з придбання становить 50 і більше відсотків загальної вартості продукції (товарів, робіт, послуг), придбаної такою юридичною особою – резидентом».

Питання 1:

Чи розраховуються зазначені проценти (50 % та 75 %) окремо за кожним видом продукції (товару, послуги), чи в цілому по всіх видах придбаної продукції (товарів, послуг)?»

Відповідь на питання 1:

Підпунктом 14.1.159 пункту 14.1 статті 14 розділу I ПКУ визначені критерії пов'язаності осіб, серед яких абзацом тринадцятим цього підпункту встановлено, що вартість продукції (товарів, робіт, послуг), придбаної юридичною особою – резидентом в іншій окремій юридичній особі – нерезидента або окремого іноземного утворення без статусу юридичної особи (в тому числі у нерезидента, який провадить господарську діяльність через постійне представництво на території України) протягом календарного року, становить 75 і більше відсотків вартості продукції (товарів, робіт, послуг), придбаної такою особою у всіх нерезидентів, за умови що сума таких операцій з придбання становить 50 і більше відсотків загальної вартості продукції (товарів, робіт, послуг), придбаної такою юридичною особою – резидентом.

Зазначений критерій передбачає, що показник 75 і більше відсотків розраховується від загальної вартості продукції (товарів, робіт, послуг), придбаної юридичною особою – резидентом у всіх нерезидентів, за умови що сума таких операцій з придбання становить 50 і більше відсотків загальної вартості продукції (товарів, робіт, послуг), придбаної такою юридичною особою – резидентом, яка розраховується від загальної вартості придбання (товарів, робіт, послуг) як у резидентів так і нерезидентів.

Розрахунок 75 і більше відсотків вартості продукції окремо за кожним видом продукції (товару, послуги) абзацом тринадцятим не передбачений.

Наприклад: платником податків протягом року здійснювався імпорт товарів від нерезидента 1 на загальну суму 75 тис.грн.

Загальна сума по операціях з придбання (товарів, робіт, послуг) за звітний рік від усіх нерезидентів становить 95 тис.грн.

Загальна сума по операціях з придбання (товарів, робіт, послуг) за звітний рік від усіх резидентів та нерезидентів становить 120 тис.грн.

Згідно з абзацом тринадцятим підпункту 14.1.159 пункту 14.1 статті 14 розділу I ПКУ нерезидент 1 є пов'язаною особою платника податків, бо відсоток придбання у нерезидентів – 78,9 ($75:95 \times 100$), а відсоток від загальної суми придбання – 62,5 ($75:120 \times 100$).

«Питання 2: Чи беруть участь у розрахунку такі послуги, як банківські послуги з розрахунково-касового обслуговування, оренда приміщень тощо, якщо такі послуги ніколи не придбаваються у нерезидентів?»

Відповідь на питання 2:

Абзацом тринадцятим підпункту 14.1.159 пункту 14.1 статті 14 розділу I ПКУ не передбачено виключення із загальної вартості придбаної у всіх резидентів і нерезидентів продукції (товарів, робіт, послуг) при здійсненні розрахунку (50 і більше відсотків) банківських послуг з розрахунково-касового обслуговування, послуг з оренди приміщень та іншого. Для зазначеного розрахунку враховується загальна вартість придбання, яке було здійснено платником податків за відповідний звітний період.

«Ситуація: Юридична особа-резидент здійснює придбання товарів або послуг у фізичної особи, зареєстрованої як фізична особа-підприємець (ФОП) в іноземній державі (Польща, Німеччина, Литва).

Питання 1: Чи зобов'язаний покупець-резидент (юридична особа) утримувати податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) та військовий збір із виплат на користь такого постачальника?

Уточнення 1: Якщо ні, то на яких підставах?»

Відповідь:

Оподаткування доходів фізичних осіб регламентується розділом IV ПКУ, відповідно до пункту 162.1 статті 162 якого платником податку є фізична особа – нерезидент, яка отримує доходи з джерела їх походження в Україні (підпункт 162.1.2 пункту 162.1 статті 162 розділу IV ПКУ).

Об'єктом оподаткування фізичної особи – нерезидента є загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід з джерела його походження в Україні (підпункт 163.2.1 пункту 163.2 статті 163 розділу IV ПКУ).

Відповідно до підпункту 170.10.1 пункту 170.10 статті 170 розділу IV ПКУ доходи з джерелом їх походження в Україні, що нараховуються (виплачуються, надаються) на користь нерезидентів, оподатковуються за правилами та ставками, визначеними для резидентів (з урахуванням особливостей, визначених нормами розділу IV ПКУ для нерезидентів).

Згідно з підпунктом 170.10.3 пункту 170.10 статті 170 розділу IV ПКУ у разі якщо доходи з джерелом їх походження в Україні виплачуються нерезиденту резидентом – юридичною або самозайнятою фізичною особою, такий резидент вважається податковим агентом нерезидента щодо таких доходів. Під час укладення договору з нерезидентом, умови якого передбачають отримання таким нерезидентом доходу з джерелом його походження в Україні, резидент зобов'язаний зазначити в договорі ставку податку, що буде застосована до таких доходів.

Перелік доходів, які включаються до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку, визначено пунктом 164.2 статті 164 розділу IV ПКУ, зокрема, інші доходи, крім зазначених у статті 165 ПКУ (підпункт 164.2.20 пункту 164.2 статті 164 розділу IV ПКУ).

Згідно з пунктом 167.1 статті 167 розділу IV ПКУ ставка податку становить 18 відс. бази оподаткування щодо доходів, нарахованих (виплачених, наданих) платнику податків (крім випадків, визначених у підпунктах 167.2 – 167.5 статті 167 розділу IV ПКУ).

Відповідно до пункту 16¹ підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» ПКУ тимчасово, до набрання чинності рішенням Верховної Ради України про завершення реформи Збройних Сил України, встановлюється військовий збір.

Платниками військового збору є особи, визначені пунктом 162.1 статті 162 розділу IV ПКУ (підпункт 1 підпункту 1.1 пункту 16¹ підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» ПКУ).

Об'єктом оподаткування військовим збором для платників, зазначених у підпункті 1 підпункту 1.1 пункту 16¹ підрозділу 10 розділу XX «Перехідні

положення» ПКУ, є доходи, визначені статтею 163 розділу IV ПКУ (підпункт 1 підпункту 1.2 пункту 16¹ підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» ПКУ).

Згідно з пунктом 1.3 пункту 16¹ підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» ПКУ ставка військового збору становить для платників, зазначених у підпункті 1 підпункту 1.1 пункту 16¹ підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» ПКУ – 5 відс. від об'єкта оподаткування, визначеного підпунктом 1 підпункту 1.2 пункту 16¹ підрозділу 10 розділу XX ПКУ.

Нарахування, утримання та сплата (перерахування) податку на доходи фізичних осіб та військового збору до бюджету здійснюється у порядку, встановленому статтею 168 розділу IV ПКУ та підпунктом 1.4 пункту 16¹ підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» ПКУ.

При цьому податковий агент, який нараховує (виплачує, надає) оподатковуваний дохід на користь платника податку, зобов'язаний утримувати податок на доходи фізичних осіб та військовий збір із суми такого доходу за його рахунок, використовуючи ставку податку, визначену в статті 167 розділу IV ПКУ, та ставку військового збору, встановлену в підпункті 1.3 пункту 16¹ підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» ПКУ (підпункт 168.1.1 пункту 168.1 статті 168 розділу IV ПКУ та підпункт 1.4 пункту 16¹ підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» ПКУ).

Враховуючи зазначене, дохід, який виплачується юридичною особою – резидентом на користь фізичної особи – нерезидента оподатковуються податком на доходи фізичних осіб і військовим збором на загальних підставах.

Разом з тим, якщо міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені ПКУ, застосовуються правила міжнародного договору (пункт 3.2 статті 3 розділу I ПКУ).

На сьогоднішній день між Україною та іншими державами діє 70 міжнародних двосторонніх конвенцій (угод) про уникнення подвійного оподаткування, зокрема, Конвенція між Урядом України та Урядом Республіки Польща про уникнення подвійного оподаткування доходів і майна та попередження податкових ухилень, Угода між Україною і Федеративною Республікою Німеччина про уникнення подвійного оподаткування стосовно податків на доход і майно, Конвенція між Урядом України і Урядом Литовської Республіки про уникнення подвійного оподаткування та попередження податкових ухилень стосовно податків на доход і на майно (далі – Конвенції).

Порядок застосування міжнародного договору України про уникнення подвійного оподаткування стосовно повного або часткового звільнення від оподаткування доходів нерезидентів із джерелом їх походження з України визначено статтею 103 глави 10 розділу II ПКУ.

Згідно з пунктом 103.2 статті 103 глави 10 розділу II ПКУ особа (податковий агент) має право самостійно застосувати звільнення від оподаткування або зменшену ставку податку, передбачену відповідним міжнародним договором України на час виплати доходу нерезиденту, якщо такий нерезидент є бенефіціарним (фактичним) отримувачем (власником) доходу (якщо відповідна умова передбачена міжнародним договором) і є резидентом країни, з якою укладено міжнародний договір України.

Застосування міжнародного договору України в частині звільнення від оподаткування або застосування пониженої ставки податку дозволяється тільки за умови надання нерезидентом особі (податковому агенту) документа, який підтверджує статус податкового резидента згідно з вимогами пункту 103.4 статті 103 глави 10 розділу II ПКУ.

Підставою для звільнення (зменшення) від оподаткування доходів із джерелом їх походження з України є подання нерезидентом з урахуванням особливостей, передбачених пунктами 103.5 і 103.6 статті 103 глави 10 розділу II ПКУ, особі (податковому агенту), яка виплачує йому доходи, довідки (або її нотаріально засвідченої копії), яка підтверджує, що нерезидент є резидентом країни, з якою укладено міжнародний договір України (далі – довідка), а також інших документів, якщо це передбачено міжнародним договором України (пункт 103.4 статті 103 глави 10 розділу II ПКУ).

Довідка видається компетентним (уповноваженим) органом відповідної країни, визначеним міжнародним договором України, за формою, затвердженою згідно із законодавством відповідної країни, і повинна бути належним чином легалізована, перекладена відповідно до законодавства України (пункт 103.5 статті 103 глави 10 розділу II ПКУ).

Таким чином, якщо ФОП надано юридичній особі документ, який підтверджує статус податкового резидента згідно з вимогами пункту 103.4 статті 103 глави 10 розділу II ПКУ, то дохід, який виплачується юридичною особою на користь такого нерезидента за придбані у нього товари оподатковується відповідно до положень Конвенцій.

Одночасно зауважуємо, що оскільки положення Конвенцій не поширюються на військовий збір, то сплата цього збору здійснюється у порядку, визначеному ПКУ.

Крім того, у разі неподання нерезидентом довідки відповідно до пункту 103.4 статті 103 глави 10 розділу II ПКУ доходи нерезидента із джерелом їх походження з України підлягають оподаткуванню відповідно до законодавства України з питань оподаткування (пункт 103.10 статті 103 глави 10 розділу II ПКУ).

«Ситуація: Укладено тристоронній договір між виконавцем і замовником, які є резидентами України, та платником, який є нерезидентом. Акт виконаних робіт підписано між замовником і виконавцем на суму 480 000 грн, у тому числі ПДВ – 80 000 грн. Згідно з умовами договору, ця сума відповідає 10 000 євро. Оплата у сумі 486 380 грн (еквівалент 10 000 євро за курсом НБУ) була отримана після надання послуг.

Питання: Яким чином постачальник повинен відобразити відповідну операцію в податковому обліку з податку на додану вартість (ПДВ)?»

Відповідь:

Постачальник на дату виникнення податкових зобов'язань за операцією з постачання послуг (на дату першої події, визначеної відповідно до пункту 187.1 статті 187 розділу V ПКУ; в описаному випадку – на дату оформлення акту виконаних робіт) повинен скласти відповідну податкову накладну виходячи із вартості наданих послуг, визначеної у такому акті. Така податкова накладна складається на замовника послуг (незалежно від того, що оплата за послуги здійснюється третьою особою – нерезидентом).

Якщо надалі на дату здійснення третьою особою – нерезидентом оплати за послуги відбувається перерахунок (збільшення) їх вартості (у тому числі зв'язку зі зміною валютного курсу), то постачальник на дату отримання оплати повинен скласти і зареєструвати в Єдиному реєстрі податкових накладних (далі – ЄРПН) розрахунок коригування на зміну ціни (вартості) послуг до податкової накладної, складеної за операцією з постачання таких послуг.

«Ситуація: Підприємство здійснює продаж імпортованих товарів (за ціною 200 000 грн без ПДВ) зі збитком. У зв'язку з цим, відповідно до п. 188.1 Податкового кодексу України, підприємство зобов'язане нарахувати умовні податкові зобов'язання з ПДВ, виходячи з ціни придбання, яка не може бути нижчою за ціну придбання. При цьому, первісна вартість товару в бухгалтерському обліку становить 236 450 грн, у тому числі:

- вартість постачання від нерезидента – 220 400 грн;
- інші витрати, пов'язані з придбанням, визначені п. 9 НП(С)БО 9 (імпортне мито, витрати на страхування, транспортування тощо).

Питання: Якою сумою підприємство має нарахувати умовні податкові зобов'язання з ПДВ відповідно до пункту 188.1 Податкового кодексу України?»

Відповідь:

Згідно з пунктом 188.1 статті 188 розділу V ПКУ база оподаткування операцій з постачання товарів/послуг визначається виходячи з їх договірної вартості з урахуванням загальнодержавних податків та зборів, при цьому база оподаткування операцій з постачання товарів/послуг не може бути нижче ціни придбання таких товарів/послуг.

Таким чином, для операцій платника податку з постачання на митній території України товарів, раніше ввезених таким платником податку на митну територію України, база оподаткування визначається за загальним правилом – виходячи з їх договірної вартості з урахуванням загальнодержавних податків та зборів, але не нижче ціни придбання (незалежно від величини митної вартості та первісної вартості).

З урахуванням пункту 15 Порядку заповнення податкової накладної, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 31.12.2015 № 1307, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 26.01.2016 за № 137/28267, у

разі постачання товарів, база оподаткування яких перевищує фактичну ціну їх постачання, постачальник (продавець) складає дві податкові накладні:

одну – на суму, розраховану виходячи з фактичної ціни постачання,

іншу – на суму, розраховану виходячи з перевищення ціни придбання (договірної вартості) над фактичною ціною, або може скласти не пізніше останнього дня місяця, в якому здійснено такі постачання, зведену податкову накладну з урахуванням сум податку, розрахованих виходячи з перевищення бази оподаткування над фактичною ціною, визначених окремо за кожною операцією з постачання товарів/послуг.

«Ситуація: Податкова накладна складена постачальником за «першою подією» – відвантаження товару. Покупець повертає товар постачальнику через невідповідність комплектності. При цьому покупець відвантажує товар 05.06.2025, а постачальник отримує його 06.06.2025.

***Питання 1:** Якою датою постачальник повинен скласти розрахунок коригування при поверненні товару?»*

Відповідь:

Відповідно до пункту 192.1 статті 192 розділу V ПКУ якщо після постачання товарів/послуг здійснюється будь-яка зміна суми компенсації їх вартості, включаючи наступний за постачанням перегляд цін, перерахунок у випадках повернення товарів/послуг особі, яка їх надала, або при поверненні постачальником суми попередньої оплати товарів/послуг, суми податкових зобов'язань та податкового кредиту постачальника та отримувача підлягають відповідному коригуванню на підставі розрахунку коригування до податкової накладної, складеному в порядку, встановленому для податкових накладних, та зареєстрованому в ЄРПН.

У разі повернення покупцем товару розрахунок коригування складається постачальником на дату отримання такого товару / дату повернення коштів покупцю – залежно від того, яка з цих подій сталася раніше (в описаному випадку – на дату отримання товару постачальником).

«Ситуація: Фізична особа-підприємець (ФОП), яка перебуває на єдиному податку другої групи, здійснює постачання товару за тристороннім договором: отримувачем (покупцем) товару є підрозділ Збройних Сил України, а оплату за поставку здійснює благодійний фонд.

***Питання:** Чи допустима така операція для ФОП, що перебуває на єдиному податку другої групи?»*

Відповідь:

Відповідно до підпункту 2 пункту 291.4 статті 291 глави 1 розділу XIV ПКУ до платників єдиного податку, які відносяться до другої групи, належать ФОП, які здійснюють господарську діяльність з надання послуг, у тому числі побутових, платникам єдиного податку та/або населенню, виробництво та/або продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства, за

умови, що протягом календарного року відповідають сукупності таких критеріїв:

не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, одночасно не перевищує 10 осіб;

обсяг доходу не перевищує 834 розміри мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 01 січня податкового (звітного) року.

Дія підпункту 2 пункту 291.4 статті 291 глави 1 розділу XIV ПКУ не поширюється на ФОП, які надають посередницькі послуги з купівлі, продажу, оренди та оцінювання нерухомого майна (група 70.31 КВЕД ДК 009:2005), послуги з надання доступу до мережі Інтернет, а також здійснюють діяльність з виробництва, постачання, продажу (реалізації) ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення та напівдорогоцінного каміння. Такі ФОП належать виключно до третьої групи платників єдиного податку, якщо відповідають вимогам, встановленим для такої групи (абзац четвертий підпункту 2 пункту 291.4 статті 291 глави 1 розділу XIV ПКУ).

Нормами підпунктів 291.5.1 – 291.5.4, 291.5.7 та 291.5.8 пункту 291.5 статті 291 глави 1 розділу XIV ПКУ визначено види діяльності, які не дають права суб'єктам господарювання (ФОП) бути платниками єдиного податку.

Враховуючи вищевикладене, у разі надання ФОП – платником єдиного податку другої групи послуги юридичній особі, яка не є платником єдиного податку, то порушуються умови перебування ФОП на другій групі платника єдиного податку, але за таким підприємцем залишається право обрання третьої групи платника єдиного податку.

«Ситуація: Контролер КІК продав корпоративні права КІК 13.03.2025 року.

Питання: Чи є обов'язок подання Звіту про контрольовану іноземну компанію (КІК) за 2025 рік?

Питання: Як слід заповнювати рядки з 21 по 25 у Звіті про КІК – за весь календарний рік чи лише до дати 13.03.2025?

Уточнення: Як практично визначити період для заповнення, якщо звітність складається за календарний рік з 01.01.2025 по 31.12.2025?»

Відповідь: Щодо питань стосовно контрольованих іноземних компаній (КІК), слід зазначити, що відповідно до підпункту 39².1.1 пункту 39².1 статті 39² розділу I ПКУ КІК визнається будь-яка юридична особа, зареєстрована в іноземній державі або території, яка визнається такою, що знаходиться під контролем фізичної особи – резидента України або юридичної особи – резидента України відповідно до правил, визначених ПКУ.

Згідно із підпунктом 39².1.2. пункту 39².1 статті 39² розділу I ПКУ контролюючою особою є фізична особа або юридична особа – резиденти України, що є прямими або опосередкованими власниками (контролерами) КІК.

Зокрема, іноземна компанія визнається КІК, якщо фізична особа – резидент України або юридична особа – резидент України:

а) володіє часткою в іноземній юридичній особі у розмірі більше ніж 50 відсотків, або

б) володіє часткою в іноземній юридичній особі у розмірі більше ніж 10 відсотків, за умови що декілька фізичних осіб – резидентів України та/або юридичних осіб – резидентів України володіють частками в іноземній юридичній особі, розмір яких у сукупності становить 50 і більше відсотків, або

в) окремо або разом з іншими резидентами України – пов’язаними особами здійснює фактичний контроль над іноземною юридичною особою.

Пунктом 39².2 статті 39² розділу I ПКУ визначено особливості оподаткування прибутку КІК. Так, відповідно до підпункту 39².2.2 пункту 39².2 статті 39² розділу I ПКУ об’єктом оподаткування для податку на доходи фізичних осіб (податку на прибуток підприємств) контролюючої особи є частина скоригованого прибутку КІК, пропорційна частці, якою володіє або яку контролює така фізична (юридична) особа на останній день відповідного звітного періоду, щодо якого розраховується скоригований прибуток КІК, що обчислюється відповідно до правил, визначених статтею 39² розділу I ПКУ.

Зазначена частина прибутку КІК:

– включається до складу загального річного оподатковуваного доходу контролюючої особи в порядку, визначеному пунктом 170.13 статті 170 розділу IV ПКУ, або

– за результатами звітного податкового року збільшує об’єкт оподаткування податком на прибуток підприємств контролюючої особи в порядку, визначеному розділом III ПКУ.

Відповідно до підпункту 39².3.1 пункту 39².3 статті 39² розділу I ПКУ скоригованим прибутком КІК визнається прибуток КІК до оподаткування відповідно до даних її неконсолідованої фінансової звітності, складеної за звітний календарний рік (якщо звітний рік не відповідає календарному року – за періоди, що закінчуються у відповідному календарному році) відповідно до стандартів бухгалтерського обліку, що застосовуються такою КІК, та строків для підготовки такої звітності у відповідній іноземній юрисдикції.

У разі якщо згідно із законодавством іноземної юрисдикції податкового резидентства КІК не передбачено обов’язку складання фінансової звітності, контролююча особа повинна забезпечити складання такої звітності відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності.

Згідно із підпунктом 39².3.5 пункту 39².3 статті 39² розділу I ПКУ контролююча особа самостійно здійснює розрахунок скоригованого прибутку кожної КІК на підставі фінансової звітності КІК із застосуванням особливостей, встановлених підпунктом 39².3.2 пункту 39².3 статті 39² розділу I ПКУ, та визначає частку скоригованого прибутку, що підлягає оподаткуванню в Україні, пропорційно частці у цій КІК, якою вона володіє.

Пунктом 39².5 статті 39² розділу I ПКУ встановлені вимоги щодо складання та подання Звіту, зокрема:

підпунктом 39².5.1 пункту 39².5 статті 39² розділу I ПКУ передбачено, що

для цілей податкового контролю за оподаткуванням прибутку КІК звітним (податковим) періодом є календарний рік або інший звітний період КІК, що закінчується протягом календарного року;

підпунктом 39².5.2 пункту 39².5 статті 39² розділу I ПКУ передбачено, що контролюючі особи зобов'язані подавати Звіт до контролюючого органу одночасно з поданням річної декларації про майновий стан і доходи або податкової декларації з податку на прибуток підприємств за відповідний календарний рік засобами електронного зв'язку в електронній формі з дотриманням вимог законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» та «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги».

До Звіту в обов'язковому порядку додаються завірені належним чином копії фінансової звітності КІК, що підтверджують розмір прибутку КІК за звітний (податковий) рік.

Форму Звіту, скорочену форму Звіту та Порядок заповнення Звіту, скороченої форми Звіту і подання до контролюючого органу (далі – Порядок), затверджено наказом Міністерства фінансів України від 25.08.2022 № 254.

Таким чином, платник податків – контролююча особа у випадку втрати контролю над КІК протягом 2025 року зобов'язаний подати до контролюючого органу Звіт за 2025 рік одночасно з поданням річної декларації про майновий стан і доходи за 2025 рік та копій фінансової звітності КІК, що підтверджують розмір прибутку КІК у звітному 2025 році. При цьому платник податків самостійно визначає звітний період для складання фінансової звітності такої компанії, який може закінчуватись на дату втрати статусу контролера КІК так і на кінець календарного року.

Підпунктом 39².5.3 пункту 39².5 статті 39² розділу I ПКУ визначений перелік показників (інформації), що мають бути включені до Звіту.

Пунктом 22 розділу II Порядку заповнення Звіту визначено, що у графі 22 зазначається сума доходу (виручки) КІК за звітний фінансовий рік. Доходи повинні включати дохід від продажу товарно-матеріальних цінностей та майна, послуг, роялті, відсотки, премії та будь-які інші суми.

Пунктом 23 розділу II Порядку заповнення Звіту визначено, що у графі 23 зазначається прибуток від операційної діяльності КІК.

Пунктом 24 розділу II Порядку заповнення Звіту визначено, що у графі 24 зазначається прибуток до оподаткування КІК відповідно до даних фінансової звітності.

Відповідно до пункту 25 розділу II Порядку заповнення Звіту, у графах графі 25.1 – 25.3 відображається розрахунок скоригованого прибутку КІК, який здійснюється контролюючою особою на підставі фінансової звітності КІК із застосуванням особливостей, встановлених підпунктом 39².3.2 пункту 39².3 статті 39² розділу I ПКУ. Розрахунок скоригованого прибутку контрольованої іноземної компанії здійснюється окремо по кожній контрольованій іноземній компанії.

У графі 25.1 зазначається фінансовий результат до оподаткування КІК відповідно до даних її неконсолідованої фінансової звітності, складеної за

звітний календарний рік (якщо звітний рік не відповідає календарному року – за періоди, що закінчуються у відповідному календарному році) відповідно до стандартів бухгалтерського обліку, що застосовуються КІК, та строків для підготовки такої звітності у відповідній іноземній юрисдикції. У разі якщо згідно із законодавством іноземної юрисдикції податкового резидентства КІК не передбачено обов'язку складання фінансової звітності, контролююча особа повинна забезпечити складання фінансової звітності КІК відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності.

У графі 25.2 зазначається сума коригування фінансового результату до оподаткування КІК, що дорівнює показнику рядка 03 Додатка К до Звіту (далі – Додаток К).

При складанні Додатка К також використовуються показники Додатків ТЦ та ЦП до Звіту.

Відповідно до підпункту 39².3.4 пункту 39².3 статті 39² розділу I ПКУ скоригований прибуток КІК, визначений в іноземній валюті, підлягає перерахунку в гривню за середньозваженим офіційним курсом Національного банку України (далі – НБУ) за звітний (податковий) період.

Пунктом 21 розділу II Порядку заповнення Звіту визначено, що у графі 21 зазначається код валюти, яка визначена як валюта звітності КІК.

У графі 21.1 зазначається валюта звітності КІК.

У графі 21.2 зазначається середньозважений офіційний курс НБУ за звітний (податковий) період.

Таким чином, платник податків – контролююча особа у графах 22, 23, 24 Звіту зазначає показники станом на останній день контролю над такою КІК у звітному 2025 році, а у графі 21.2 зазначає показник середньозваженого офіційного курсу НБУ станом на останній день контролю над КІК у звітному 2025 році.

Довідково інформуємо: Інформація щодо офіційного курсу гривні до іноземних валют щоденно розміщується на сторінці офіційного Інтернет-представництва НБУ за посиланням: <https://bank.gov.ua/ua/markets/exchangerates>.

Інформацію щодо середнього за період офіційного курсу гривні до іноземних валют НБУ оприлюднює на сторінках свого офіційного Інтернет-представництва (за посиланням: https://bank.gov.ua/files/Exchange_r.xls) у розділі: «Фінансові ринки» – «Офіційний курс гривні щодо іноземних валют» – «Офіційний курс гривні до іноземних валют (середній за період)».

Порядок визначення показника «Середній за період курс гривні до іноземних валют» наведений в Спеціальному Стандарті Поширення даних та оприлюднюється Національним банком на сторінках свого офіційного Інтернет-представництва (за посиланням: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sdds>) розділ «Курси обміну валют».

«Питання: Враховуючи, що фізична особа станом на 31.12.2025 не є контролером (власником) цієї компанії, існує ймовірність, що вона не зможе отримати фінансову звітність за 2025 рік та, відповідно, не зможе подати Звіт про КІК.

Уточнення: Чи передбачені штрафні санкції за неподання Звіту про КІК у такій ситуації?»

Відповідь: Щодо питання застосування штрафних санкцій слід зазначити, що відповідно до пункту 120.7 статті 120 глави 11 розділу II ПКУ, зокрема, неподання контролюючою особою звіту про контрольовані іноземні компанії – тягне за собою накладення штрафу в розмірі 100 розмірів прожиткового мінімуму для працездатної особи, встановленого законом на 1 січня податкового (звітного) року; несвоєчасне подання контролюючою особою звіту про контрольовані іноземні компанії – тягне за собою накладення штрафу в розмірі одного розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи, встановленого законом на 1 січня податкового (звітного) року, за кожен календарний день неподання, але не більше 50 розмірів прожиткового мінімуму для працездатної особи, встановленого законом на 1 січня податкового (звітного) року.

Водночас Законом України від 04.12.2024 № 4113-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні», внесені зміни до пункту 72 підрозділу 10 розділу XX ПКУ, яким передбачено, що за порушення, вчинені у період з 1 січня 2022 року та протягом дії воєнного стану в Україні, введеного Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 64/2022, затвердженим Законом України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 2102–IX, по останній календарний день (включно) календарного місяця, в якому воєнний стан буде припинено або скасовано, зокрема, до платників податків не застосовуються штрафні санкції – за порушення, передбачені абзацами першим – восьмим пункту 120.7 статті 120 глави 11 розділу II ПКУ, за умови виконання контролюючою особою обов’язків, передбачених статтею 39² розділу I ПКУ, протягом шести місяців після припинення або скасування воєнного стану.

Таким чином до контролюючої особи не будуть застосовано штрафні санкції за порушення, вчинені у період з 1 січня 2022 року та протягом дії воєнного стану в Україні по останній календарний день (включно) календарного місяця, в якому воєнний стан буде припинено або скасовано, за умови виконання контролюючою особою обов’язків, передбачених статтею 39² розділу I ПКУ, протягом шести місяців після припинення або скасування воєнного стану.

«Ситуація: Щодо реєстрації податкових накладних.

Питання: Чи діє наразі «технічний» строк реєстрації податкових накладних в Єдиному реєстрі податкових накладних (ЄРПН) у розмірі 1095 днів з дати їх складання?

Уточнення 1: Чи продовжується цей строк у разі зупинки реєстрації податкових накладних, якщо платник здійснює дії з їх розблокування, зокрема звернення до суду?

Уточнення 2: Протягом якого строку з дати складання податкова накладна може бути зареєстрована в ЄРПН, якщо рішення про відмову в реєстрації оскаржується в суді, і цей процес може тривати більше ніж 1095 днів з дати складання податкової накладної?»

Відповідь:

Детальну відповідь щодо терміну, протягом якого платник податків має право зареєструвати податкові накладні та/або розрахунки коригування до податкової накладної в ЄРПН, розміщено на Загальнодоступному інформаційно-довідковому ресурсі ДПС за покликанням: <http://10.80.130.130/main/bz/view/?src=ques&id=38103>. А саме, податкова накладна може бути зареєстрована в ЄРПН не пізніше 1095 календарних днів з дати складання такої податкової накладної.

Згідно з пунктом 201.16 статті 201 розділу V ПКУ реєстрація податкової накладної / розрахунку коригування в ЄРПН може бути зупинена в порядку та на підставах, визначених Кабінетом Міністрів України.

Відповідно до пункту 19 Порядку ведення Єдиного реєстру податкових накладних, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2010 року № 1246 (далі – Порядок № 1246) податкова накладна та/або розрахунок коригування, реєстрацію яких зупинено, реєструється, зокрема, у день набрання рішенням суду законної сили про реєстрацію податкової накладної та/або розрахунку коригування (у разі надходження до ДПС відповідного рішення) (незалежно від того, скільки днів з дати складання такої податкової накладної минуло на дату набрання рішенням суду законної сили).

«Ситуація: Підприємство-забудовник збудувало житловий будинок для використання у власній господарській діяльності (зокрема, для надання приміщень в оренду) та отримало податковий кредит за операціями з підрядником. Первісно продаж приміщень не планувався. Однак згодом було прийнято рішення про продаж частини квартир. Було укладено договори купівлі-продажу, за якими оплата здійснюватиметься частинами протягом шести місяців. Передача права власності на квартири покупцям відбудеться після повної оплати їх вартості.

Питання: Коли та в якій сумі платник податку – продавець квартир має нарахувати умовні податкові зобов'язання відповідно до п. 198.5 Податкового кодексу України щодо вхідного податкового кредиту по квартирам, які будуть продані з пільгою по ПДВ (п. 197.1.14 ПКУ) – пропорційно надходженню коштів в оплату за квартири та на дату такого надходження?

Уточнення: Чи існує інший підхід до визначення моменту та обсягу нарахування умовного ПДВ у такому випадку?»

Відповідь:

Згідно з пунктом 198.5 статті 198 розділу V ПКУ платник податку зобов'язаний нарахувати податкові зобов'язання виходячи з бази оподаткування, визначеної відповідно до пункту 189.1 статті 189 розділу V

ПКУ, та скласти не пізніше останнього дня звітнього (податкового) періоду і зареєструвати в ЄРПН в терміни, встановлені ПКУ для такої реєстрації, зведену податкову накладну за товарами/послугами, необоротними активами, придбаними/ виготовленими з податком на додану вартість (для товарів/послуг, необоротних активів, придбаних або виготовлених до 1 липня 2015 року, – у разі якщо під час такого придбання або виготовлення суми податку були включені до складу податкового кредиту), у разі якщо такі товари/послуги, необоротні активи призначаються для їх використання або починають використовуватися, зокрема, в операціях, звільнених від оподаткування відповідно до статті 197 розділу V ПКУ (у тому числі підпункту 197.1.14 пункту 197.1 статті 197 розділу V ПКУ).

З метою застосування пункту 198.5 статті 198 розділу V ПКУ податкові зобов'язання визначаються по товарах/послугах, необоротних активах:

придбаних для використання в неоподатковуваних операціях – на дату їх придбання;

придбаних для використання в оподатковуваних операціях, які починають використовуватися в неоподатковуваних операціях, – на дату початку їх фактичного використання, визначену в первинних документах, складених відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

Згідно зі статтею 36 розділу I ПКУ платники податку повинні самостійно визначати відповідність здійснюваних ними операцій тим, які перераховані ПКУ.

Отже, якщо в описаному випадку продаж квартир первісно не планувався, а рішення про їх продаж було прийняте згодом, то податкові зобов'язання, передбачені пунктом 198.5 статті 198 розділу V ПКУ, визначаються на дату початку їх фактичного використання в неоподатковуваних операціях, визначену в первинних документах, та на суму, визначену відповідно до таких первинних документів.

«Ситуація: Із 2024 року на період дії воєнного стану застосовуються особливі правила визначення мінімального податкового зобов'язання (МПЗ), встановлені пунктом 74 підрозділу 10 розділу XX ПКУ: «Установити, що при визначенні мінімального податкового зобов'язання у період з 1 січня 2024 року по 31 грудня року, у якому буде припинено або скасовано воєнний стан, введений Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 64/2022, затвердженим Законом України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 2102-IX, сума мінімального податкового зобов'язання, визначена відповідно до підпунктів 38¹.1.1 і 38¹.1.2 статті 38¹ розділу I ПКУ, не може становити менше 700 гривень з 1 гектара, а для земельних ділянок, у площі яких частка ріллі становить не менше 50 відсотків, – 1400 гривень з 1 гектара.

Питання: Чи враховує оновлена форма додатку МПЗ-3 до декларації з податку на прибуток ситуацію, коли земельна ділянка сільськогосподарського

призначення перебуває у власності або користуванні не повний рік, а, наприклад, лише один місяць?

Питання: Чи підлягає мінімальна сума МПЗ у розмірі 1400 грн за 1 гектар пропорційному розрахунку залежно від кількості місяців володіння/користування земельною ділянкою?

Уточнення: Існує невизначеність щодо того, чи передбачає це чинна редакція додатку МПЗ-3.»

Відповідь:

Відповідно до підпункту 14.1.114² пункту 14.1 статті 14 розділу I ПКУ мінімальне податкове зобов'язання – мінімальна величина податкового зобов'язання із сплати податків, зборів, платежів, контроль за справлянням яких покладено на контролюючі органи, пов'язаних з виробництвом та реалізацією власної сільськогосподарської продукції та/або з власністю та/або користуванням (орендою, суборендою, емфітевзисом, постійним користуванням) земельними ділянками, віднесеними до сільськогосподарських угідь, розрахована відповідно до ПКУ. Сума мінімальних податкових зобов'язань, визначених щодо кожної із земельних ділянок, право користування якими належить одній юридичній або фізичній особі, у тому числі фізичній особі - підприємцю, є загальним мінімальним податковим зобов'язанням.

Особливості визначення загального мінімального податкового зобов'язання платників податку – власників, орендарів, користувачів на інших умовах (в тому числі на умовах емфітевзису) земельних ділянок, віднесених до сільськогосподарських угідь визначені пунктом 141.9 статті 141 розділу III ПКУ.

Платник податку зобов'язаний у складі податкової декларації за податковий (звітний) рік подавати додаток з розрахунком загального мінімального податкового зобов'язання.

При визначенні платником податку мінімального податкового зобов'язання відповідно до підпунктів 38¹.1.1 і 38¹.1.2 статті 38¹ розділу I ПКУ застосовуються формули, наведені у зазначених підпунктах, з урахуванням кількості календарних місяців, протягом яких земельна ділянка перебуває у власності, оренді, користуванні на інших умовах (в тому числі на умовах емфітевзису).

Відповідно до пункту 74 підрозділу 10 розділу XX ПКУ при визначенні мінімального податкового зобов'язання у період з 1 січня 2024 року по 31 грудня року, у якому буде припинено або скасовано воєнний стан, введений Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 64/2022, затвердженим Законом України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 2102-IX, сума мінімального податкового зобов'язання, визначена відповідно до підпунктів 38¹.1.1 і 38¹.1.2 статті 38¹ розділу I ПКУ, не може становити менше 700 гривень з 1

гектара, а для земельних ділянок, у площі яких частка ріллі становить не менше 50 відсотків, – 1400 гривень з 1 гектара.

При цьому, пункт 74 підрозділу 10 розділу XX ПКУ не передбачає застосування кількості місяців перебування у власності, оренді, користуванні на інших умовах відповідних земельних ділянок.

З метою приведення форми податкової декларації з податку на прибуток підприємств, затвердженої наказом Міністерством фінансів України від 20.10.2015 № 897 (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 20.02.2023 № 101) зі змінами та доповненнями (далі – Декларація) до положень пункту 74 підрозділу 10 розділу XX ПКУ, Міністерством фінансів України видано наказ від 13.02.2025 № 94 «Про затвердження Змін до форми Податкової декларації з податку на прибуток підприємств» яким, зокрема, Додаток МПЗ-3 до Декларації (до рядка 02 МПЗ-3 додатка МПЗ до рядка 06.2 МПЗ), викладено в новій редакції.

У Додатку МПЗ-3 до Декларації (до рядка 02 МПЗ-3 додатка МПЗ до рядка 06.2 МПЗ) передбачено Розрахунок мінімального податкового зобов'язання, який складається платниками податку – власниками, орендарями, користувачами на інших умовах (в тому числі на умовах емфітевзису) земельних ділянок, віднесених до сільськогосподарських угідь і розраховується щодо кожної земельної ділянки.

Зокрема, у графах 13 та 14 відображається розрахунок мінімального податкового зобов'язання земельної ділянки, нормативна грошова оцінка якої проведена (непроведена).

У графах 16 та 17 відображається сума мінімального податкового зобов'язання по кожній земельній ділянці, розрахована відповідно до пункту 74 підрозділу 10 розділу XX ПКУ, яка не може становити менше 700 гривень з 1 гектара, а для земельних ділянок, у площі яких частка ріллі становить не менше 50 відсотків, – 1400 гривень з 1 гектара, та без урахування кількості місяців перебування у власності, оренді, користуванні на інших умовах відповідних земельних ділянок.

У графі 18 додатка МПЗ-3 Декларації відображається сума мінімального податкового зобов'язання, яка має найбільше значення (або за розрахунком згідно з підпунктами 38¹.1.1 і 38¹.1.2 статті 38¹ розділу I ПКУ або відповідно до пункту 74 підрозділу 10 розділу XX ПКУ).